

drag, vi nu hørte fra det ærede Medlem, som sidst havde Ordet, eller forsøge paa at imødegaa de Betragtninger af ham, med Hensyn til hvilke jeg er af en forskjellig Anskuelse. Der er imidlertid af ham fremsat nogle Paa-stande, som jeg troer bør møde bestemt Indsigelse fra den Plads, hvorpaa jeg har den Ære at staae. Jeg veed rigtignok ikke, i det Mindste med Hensyn til nogle af dem, om han fremsatte dem som alvorligt meente Paa-stande, eller kun som en Slags Tankeexperimenter — han kom i sit Foredrag til at sige, at der ikke var Spørgsmaal om at forelægge en Tvangsløb baseret paa saadanne Principer eller Anskuelser — men, som sagt, jeg anseer det for min Pligt, naar saadanne Paa-stande udtales, at nedlægge en bestemt Indsigelse derimod. Den første Paa-stand, den ærede Lands-tingsmand fremkom med, var den, at man kunde være berettiget til at anvende den samme Fremgangsmaade, som er brugt med Hensyn til Overgangen af det under offentlige Stiftelser hørende Fæstegods til Selvei, imod en Klasse Medborgere, som besidde Fæstegods. Jeg troer, at det er fuldstændig umuligt, og derfor maa jeg nedlægge en bestemt Indsigelse derimod. Den anden Paa-stand, som den ærede Taler fremsatte, var den, at man jo kunde gaae den Vej, at paalægge saadanne yderligere Indskrænkninger med Hensyn til Fæstegodsset, at tilsidst Eiendomsretten over det vilde forsvinde. Dette troer jeg vilde være en Fremgangsmaade, som det vilde være aldeles uberettiget at følge. At paalægge Indskrænkninger, som ikke kræves for at opretholde Bondestanden i Brugen af Eiendommene, vilde, hvis det blev paabudt i en saadan Udstrækning, som han omtalte, komme i Strid med Grundlovens Bestemmelser. Det vilde være at berøve Borgerne en vederlyst Eiendomsret. Den sidste Paa-stand, hvorimod jeg maa tillade mig at nedlægge en Indsigelse, var vistnok den, at man kunde være berettiget til at paabyde, at Godseierne skulde afgive en vis Dvotadeel af Salgsværdien, naar en Gaard blev solgt som Fæstegaard. Dette er efter min Overbevisning, og efter hvad jeg gjentagne Gange har udtalt her i Salen, fuldstændig umuligt,

naar man vil iagttage Retfærdighed ligeoverfor Landets Borgere og opretholde Grundlovens Bud. Det Yderste, som man kan komme til at paalægge Godseierne at afgive, er den forøgede Værdi, som Gaarden faaer ved at sælges som fri Selveiendom.

Brock: Det forekommer mig, at den høitærede Minister ganske mærkværdigt har misforstaaet mig. Jeg sagde jo netov, at en Fæstevangsafløsningsløb, der tog en eneste Stilling af, hvad der efter vor nuværende Lovgivning er Godseiernes Ret, ikke vilde have mit Bifald; noget ganske Andet er det, at jeg under Forhandlingen om Lovgivningens Magt over Fæstegaardene har tilladt mig at henvise til, at vor ældre Lovgivning viste, at den ikke havde frygtet for, naar Almuevellet fordrede det, at lægge Indskrænkning paa Godseierne og at kræve Offre. Jeg har ikke meent, at vi burde gjøre det. Jeg har med Hensyn til Maaden, hvorpaa Fæstegodsset skulde afløses, den Dvota, som skulde gives, ikke sagt, at man skulde eller burde gaae den Vej, som vi fulgte ved Loven af 24de April 1860. Nei, jeg antydede tværtimod, at den i mine Dine gif for vidt, men jeg paaviste med denne Lov i Haanden, at vor Lovgivning ikke har anseet det som sridende mod Eiendomsretten at gaae en saadan Vej; jeg viste, at den ikke blot overlod Bonden Fæstegaarden, uden at han kom til at betale Noget for den Værdiforøgelse, som den modtog ved Overgangen til Selveiendom, men at den derhos indeholdt Bevis for, at man meget godt kan anslaae saadanne Retstray som de, der ere af en anden Anskuelse end jeg i denne Sag, mene blot hvile paa traditionelle Billighedshensyn til en Pengeværdi, og at de bør anslaaes til Pengeværdi, naar Sællesskabet skal ophøre. Jeg er vistnok i saa Henseende ganske i Overensstemmelse med den høitærede Minister og hans eget Program.

Indenrigsministeren: Det troer jeg langt fra er Tilfældet. Den ærede Lands-tingsmand hævdede det. Samme som tidligere, nemlig at Staten ligeoverfor Borgernes Eiendomsret